

Examenul de bacalaureat național 2018

Proba E. c)

Istorie

Simulare pentru clasa a XII-a

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.

I. TEMA

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovné úryvky:

A. „V určitom momente [...] keď národné povedomie vzrastalo, návrat domácich panovníkov na moldavský a valašský trón bol náznakom «národného obrodu». [...]

Drobným bojarom bol vzostup zamedzený veľmožmi [...] a preto si začínajú nárokovať na väčší prístup k štátnym funkciám. [...] Ich ciele boli zhrnuté v ústavnom projekte nazvanom «*Cărvunarilor*» [...] ktorý bezpochybné obsiahol «ústavný princíp: moc zákona», v zmysle, že moc panovníka bola limitovaná a podriadená reprezentatívnej – Národnej rade. *Ústava karbonárov* (Constituția Cărvunarilor) obsahovala celý rad zásad a práv, ako uznanie vlastníctva, rovnoprávnosť, osobná sloboda. [...] Tieto zásady, ale neboli rešpektované stále, lebo v podstatnej záležitosti – mocenskej – drobní bojari sa snažili výlučne len o to, aby mali rozhodujúcu úlohu v Národnej rade. *Ústava karbonárov* bola tvrdo odsudzovaná veľmožmi a preto zostala iba návrhom. Víťazstvo [veľkobojarov] bolo poistené rusko-tureckou dohodou v Akkermane (1826). Dohoda potvrdzovala znovunastolenie domácich panovníkov, určovala volenie panovníkov divánom (zhromaždením) na dobu siedmich rokov; vplyv Ruska sa upevnil [...].”

(F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

B. „*Organické regulamenty* boli vypracované bojarmi, ktorí mali starobylé «skúsenosti» v tejto oblasti, ale pod dozorom ruských autorít, ktoré mali záujem urobiť z ústavných textov prostriedok upevnenia vplyvu Petrohradu v podunajských kniežatstvách. [...] Zákonodarnú moc dostalo Občianske zhromaždenie, volené na dobu piatich rokov, v ktorom väčšinu tvorili veľkobojar; zhromaždeniu pripadala iniciatíva vypracovania zákonov, ktoré potom predložili panovníkovi. Tento bol volený doživotne mimoriadnym Občianskym zhromaždením. [...] Tieto *Organické regulamenty* zostali zakotvené v stredovekom princípe privilégií, odbremeniac od daní šľachtu a duchovenstvo. [...] Podunajské kniežatstvá žili pod rusko-tureckým spoludomíniom, Osmanská ríša ako moc zvrchovaná a Rusko ako protekčná – nachádzajúc sa ale v narušenej rovnováhe v prospech Ruska. [...] Ak aj *Organické regulamenty* predvídali volenie panovníkov, Rusko a Turecko rozhodli pre začiatok vymenovať panovníkov pre obe kniežatstvá: Alexandru Ghica pre Valašsko (*Țara Românească*) a Mihail Sturdza pre Moldovu (*Moldova*).”

(F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

Opierajúc sa o tieto úryvky, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte jeden politický projekt spomenutý v úryvku **A**. **2 body**
2. Upresnite za pomoci úryvku **B**, informáciu o Podunajských kniežatstvách. **2 body**
3. Uvedte po jednej bojarskej inštitúcii spomenutej v úryvku **A**, respektíve v úryvku **B**. **6 bodov**
4. Napíšte na skúškový hárok písmeno zodpovedajúce úryvku, v ktorom sa tvrdí, že štát má rešpektovať zvrchovanosť zákonov. **3 body**
5. Uvedte jeden vzťah príčina – následok medzi dvoma informáciami z úryvku **B**, upresniac úlohu každej z nich (*príčina*, respektíve *následok*). **7 bodov**
6. Opíšte dva politické projekty vzťahujúce sa na rumunský moderný štát vypracované v prvej polovici 19. storočia, iné než ten, ktorý je uvedený v úryvku **A**. **6 bodov**
7. Uvedte jednu konštantu v priebehu akcií, ktorými sa rumunský štát upevnil v druhej polovici 19. storočia. **4 body**

II. TEMA

(30 bodov)

Pozorne prečítajte nasledovný úryvok:

„Ohľadom autority kniežat'a Transylvánie /Transilvaniei/ [...], jeden z problémov vyzdvihnutých Stavmi na Zhromaždení krajiny v Kluži /Cluj/ pozostával v uznaní práva na slobodné zvolenie vodcu krajiny [...]. Požiadavka získala súhlas Porty až v roku 1552, keď sultán [...] akceptoval tento princíp s podmienkou, aby tým «vyvoleným» Stavmi bol Ján Žigmund Zápoľský, osoba menovaná Portou. [...] V prípade, keď kandidát Stavov nebol ten istý ako ten navrhnutý Portou, tá si podporila kandidáta tým, že prišla do krajiny s vojskom a takým spôsobom určila smer, ktorý si želala priebeh «slobodnej voľby» kniežat'a. [...]

V problematike práva a zákonov právomoci kniežat'a boli komplexné. [...] Vo finančnej problematike mal právo použiť dane, príjmy a dežmy z baní, z cla, z fiskálnych panstiev atď. [...] Finančné právomoci kniežat'a sa premietali aj na vnútorný a zahraničný obchod, nad ktorými si v niektorých obdobiach presadil právo monopolu. [...]

Právomoci kniežat'a v zahraničnej politike boli početné [...]. Geo-strategická poloha Transylvánie nachádzajúcej sa na limite interferovania dvoch veľmocí mu poskytovala väčšiu slobodu a iniciatívu v otázkach zahraničnej politiky. Dobré vzťahy kniežat'a s Osmanskou ríšou, ale aj s Habsburskou ríšou, sa stali zárukou pokojného a stabilného panovania. Iniciatíva v oblasti zahraničnej politiky patrila v prvom rade kniežat'u. [...]. Stavby a ich zhromaždenia len schvaľovali dohody už uzavreté kniežat'om [...]. Kontrola absolútnej autority kniežat'a požadovala, aby mu každý vzťah zahraničnej politiky uzavretý niektorým Sedmohradčanom bol prioritne oznámený. [...] Je možné, že kniežacie právomoci boli v tejto oblasti naštrbené, lebo Porta sa dožadovala, ako zvrchovaná moc, aby bola oboznámená a aby dohodu mohla schváliť, keď sa jednalo o uzavretie zmluv, ktoré predpokladali aj vojenskú pomoc.”

(Istoria Românilor)

Opierajúc sa o tento úryvok, odpovedajte na nasledovné požiadavky:

1. Menujte kniežatstvo uvedené v danom úryvku. **2 body**
2. Upresnite storočie, na ktoré sa vzťahuje úryvok. **2 body**
3. Uveďte zvrchovanú moc kniežatstva a spôsob akým táto zasahovala do vnútornej politiky krajiny, na ktorú sa vzťahuje úryvok. **6 bodov**
4. Uveďte za pomoci úryvku dve informácie ohľadom právomocí kniežat'a v hospodárskej oblasti. **6 bodov**
5. Na základe úryvku uveďte jeden náhľad vzťahujúci sa na úlohu kniežat'a v zahraničnej politike, podporiac ho dvoma informáciami z textu. **10 bodov**
6. Argumentujte za pomoci významnej historickej udalosti výrok, podľa ktorého v 18. storočí nastali organizačné zmeny jednej z centrálnych inštitúcií v rumunskom extrakarpatskom priestore. (Boduje sa opísanie významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i konklúzie.) **4 body**

III. TEMA

(30 bodov)

Vypracujte na asi dvoch stranách esej o Rumunsku v 20. storočí, berúc do ohľadu:

- uvedenie dvoch ústav Rumunska z prvej polovice 20. storočia a spresnenie jednej podobnosti medzi nimi;
- uvedenie dvoch skutočností vzťahujúcich sa na ústavu z roku 1952;
- predstavenie jednej črty ústavy z roku 1965;
- vyjadrenie náhľadu na politický vývoj Rumunska na konci 20. storočia, podporiac ho historickým argumentom.

Poznámka! Boduje sa používanie **adekvátneho historického vyjadrovania**, **štruktúra eseje**, zdôraznenie vzťahu **príčina - následok**, vypracovanie **historickej argumentácie** (opísanie jednej významnej historickej udalosti a používanie spojiviek, ktoré vyjadrujú kauzalitu, ako i konklúzie) rešpektovanie **chronologického/logického slovosledu** historických udalostí a **zaradenie** eseje do rozsahu dvoch strán.